

VERTROUWELIJKSTANDPUNT CPN-LEIDING IN HET CONFLICT MOSKOU-TIRANAS a m e n v a t t i n g

De CPN-leiding en het communistische dagblad "De Waarheid" zijn tot dusver zeer sober geweest in hun weergave van de critiek, welke tijdens het 22e CPSU-congres (17-31 oktober j.l.) op de Albanese partijleiding is geuit.

Met name de doctrinair ingestelde partijleider Paul de GROOT, die samen met de organisatie-secretaris Henk HOEKSTRA de CPN op het congres in Moskou vertegenwoordigde, schijnt het met de veroordeling van de Albanesezen moeilijk te hebben.

Dit kwam reeds tot uitdrukking in de rede, welke De GROOT tijdens het CPSU-congres uitsprak. Zijn critiek op de Albanese partijleiding beperkte hij n.l. tot het citeren van de woorden, welke de Franse partij-aanvoerder THOREZ terzake had gesproken.

In een partijbestuursvergadering van 18 en 19 november j.l. be-
toogde De GROOT dat het geschil tussen de CPSU en de partij in Albanië primair niet van ideologische, maar van economische aard is.

Een gedachtenwisseling binnen de CPN over de ideologische achtergrond van het geschil (critiek op de persoonsverheerlijking) komt De GROOT kennelijk ongewenst voor.

VERTROUWELIJK

VERTROUWELIJK

STANDPUNT CPN-LEIDING IN HET CONFLICT MOSKOU-TIRANA

I. Inleiding

Zoals bekend vertegenwoordigden Paul de GROOT als algemeen secretaris der CPN en Henk HOEKSTRA als organisatie-secretaris van de partij de Nederlandse communisten op het 22e CPSU-congres in Moskou dat van 17-31 oktober werd gehouden. Verschillende facetten welke op dit congres naar voren zijn gekomen zullen deze CPN'ers hebben verrast.

Zo moet b.v. de doctrinair ingestelde CPN-leider De GROOT - onaangenaam zijn getroffen door de wijze waarop 1e CPSU-secretaris CHROESTSJOW zich op de meeting in Moskou over de Albanesez heeft uitgelaten.

Voor de op het 22e congres aanwezige delegaties zal deze critiek overigens niet geheel onverwacht gekomen zijn. Met name hebben verschillende delegatie-leiders, mogelijk nog voordat CHROESTSJOW zich in zijn rede van 17 oktober openlijk tegen de Albanese partijleiding keerde, reeds vertrouwelijk kennis genomen van het antwoord van de CPSU-leiding op een kritisch gestelde brief van het Albanese partijbestuur d.d. 6 juli 1961. In deze Albanese brief werd gesteld dat de moeilijkheden tussen de CPSU en de Albanese CP o.m. voortvloeien uit ideologische verschillen, de pogingen van de CPSU om China uit de communistische gemeenschap te stoten en de redevoeringen van CHROESTSJOW op de partijconferentie in Boekarest van juni 1960.

In het CPSU-antwoord hierop werd de Albanese partij o.a. verweten voort te gaan met de persoonsverheerlijking en de democratie binnen de partij te verwaarlozen. Ook zou de Albanesez zijn verweten wel Sovjet-Russische hulp te willen genieten, doch daarbij geen verantwoordelijkheid voor de eigen economische ontwikkeling te willen aanvaarden.

Het is niet uitgesloten, dat ook De GROOT reeds vóór 17 oktober in Moskou van deze correspondentie op de hoogte kwam.

II. Beschouwingen in "De Waarheid"

De "Moskou"-correspondent van "De Waarheid", Gerard POTHOVEN, gaf de inhoud van de openingsrede van CHROESTSJOW op woensdag 18 oktober telefonisch door aan de redactie in Amsterdam. In de avond-editie van het blad werd hiervan verslag gegeven. Daarbij werd o.m. ook dat deel

VERTROUWELIJK - 2 -

VERTROUWELIJK

van CHROESTSJOWS redevoering uitvoerig gememoreerd, waarin deze er de Albanezen van beschuldigde zich vooral sedert medio 1960 te hebben gekeerd "tegen de veroordeling van de persoonsverheerlijking".

Uiteraard moesten de na CHROESTSJOW volgende sprekers - wilden zij niet buiten het gareel van de solidariteit lopen - de critiek op de Albanezen wel in hun redevoeringen verwerken. Zo schaarden zich dan ook figuren als THOREZ (op 19 oktober) en TOGLIATTI (op 20 oktober) in hun discussiebijdragen achter de door CHROESTSJOW op de Albanese leiders uitgebrachte critiek.

"De Waarheid" maakte hiervan slechts in enkele korte zinnen melding.

De GROOT's rede, uitgesproken op 25 oktober, werd als een telefonische weergave van POTHOVEN op 26 oktober in extenso in het CPN-dagblad gepubliceerd. Na een verwijzing naar het belang van de eenheid in het socialistische kamp verklaarde De GROOT volgens dit blad "daarom sluit ik mij namens onze delegatie aan bij de woorden, die kameraad Maurice THOREZ hier naar aanleiding van het gedrag van de leiders der Albanese arbeiderspartij heeft gesproken, die hardnekkig vasthoudende aan hun sectarische en avonturistische politiek, afwijken van de principes van de eenheid van de internationale arbeiders- en communistische beweging".

(De dzz. onderstreepte zinsnede is een gedeelte uit THOREZ' rede van 19 oktober, dat Paul de GROOT letterlijk overnam)

In dit onpersoonlijke, voorzichtige positie-kiezen van De GROOT achter THOREZ kan in de eerste plaats een aanwijzing worden gezien, dat De GROOT persoonlijk de Albanezen niet van harte veroordeelde. In de tweede plaats valt het op dat De GROOT in deze juist THOREZ als voorbeeld koos en niet b.v. TOGLIATTI, die op 20 oktober - dus een dag na THOREZ - de Albanezen in zijn congresrede aanviel. THOREZ, de Franse partijleider, heeft vanwege zijn "hardere" opvattingen in de ideologische sfeer steeds meer sympathie genoten bij de Nederlandse partijleider dan TOGLIATTI, de PCI-aanvoerder. In De GROOT's positie-kiezen achter THOREZ zal daarom ook naar voren komen De GROOT's voorkeur voor de Franse partijlijn in het algemeen boven die van de PCI. Ook het feit, dat TOGLIATTI's critiek op de Albanese partijleiding scherper was dan die van THOREZ zal in deze zijn uitwerking op De GROOT niet hebben gemist.

VERTROUWELIJK

Het is opgevallen, dat "De Waarheid" van 28 oktober de felle critiek van CHROESTSJOW op de Albanese partijleiding in zijn discussie-beantwoording van 27 oktober aanmerkelijk heeft afgezwakt. Over de door CHROESTSJOW vermelde politie-terreur jegens opposanten in de Albanese partijleiding wordt b.v. met geen woord gerept.

Op 1 november verscheen in "De Waarheid" een weergave (bericht van POTHOVEN) over de slotzitting van het congres. Omtrent de inhoud van de slotresolutie, laat staan over de daarin verwerkte critiek op Albanië, werd echter met geen woord gerept. Of Gerard POTHOVEN gaf dit laatste na overleg met De GROOT in Moskou niet naar Nederland door, of de "Waarheid"-redactie liet publicatie ervan achterwege in afwachting van commentaar en advies van De GROOT na terugkeer in Nederland.

Ook "De Waarheid"-publicaties d.d. 18 en 20 november over het verloop van de partijbestuurszitting van 18 en 19 november, waar De GROOT en HOEKSTRA rapport uitbrachten van hun belevenissen in Moskou, waren zeer sober. Het probleem Albanië wordt in het "Waarheid"-verslag van 18 november over deze zitting niet aangeroerd. Ook in het communicé van deze p.b.-zitting dat op 20 november werd gepubliceerd wordt niets gezegd van hetgeen binnenskamers de gemoederen terzake toch wel zal hebben beziggehouden.

III. Standpunt CPN-delegatie

In doorgaans goed geïnformeerde partijkringen werd intussen vernomen, dat De GROOT tijdens vorengenoemde partijbestuurszitting te verstaan heeft gegeven, dat hij zich in zijn critiek op Albanië achter THOREZ had geschaard, omdat het hem verstandig leek in deze niet voorop te gaan en een slag om de arm te houden. Aangenomen dat De GROOT hier de waarheid spreekt, zou dit als een bevestiging gezien kunnen worden van de eerder geuite veronderstelling, dat De GROOT zijn critiek op Albanië tegen wil en dank, doch overigens op een voor hemzelf zo acceptabel mogelijke manier heeft gespuid.

De GROOT zou er in partijbestuurskring verder op hebben gewezen,

VERTROUWELIJK

dat de CPSU-leiding het geschil met Tirana aan de openbaarheid had moeten prijsgeven, nadat een jaar lang tevergeefs was getracht de Albanesezen op bilateraal niveau tot andere gedachten te brengen. Overigens hadden de Albanesezen zich ook anderszins zeer vijandig tegenover de Sowjet-Unie gedragen: zo zouden zij Sowjet-militairen gevangen hebben genomen en Sowjet-Russische duikboten in beslag hebben genomen (waarschijnlijk doelde De GROOT op de marinebasis Valona).

De GROOT had voorts tegenover zijn mede partijbestuurders betoogd, dat de diepste grond van het conflict tussen de CPSU en de Albanese partijleiding is gelegen in de economische omstandigheden, waarin Albanië verkeert. Aan Albanese zijde zou men n.l. de mening zijn toegedaan, dat de S.U. het land meer economische hulp behoort te verlenen. De S.U. zou op haar beurt echter weigeren nog langer credieten aan Albanië te verstrekken, menend, dat Albanië nu zelf eens de handen uit de mouwen moet steken.

Dat De GROOT de economische oorzaken van het geschil accentueert, doet merkwaardig aan. Aangenomen moet immers worden dat de tegenstelling tussen Moskou en Tirana primair van ideologische aard is en dat de bestaande economische moeilijkheden tot de bijkomende factoren in het geschil gerekend moeten worden. Dit is dus juist het omgekeerde van wat De GROOT wil betogen. Men kan zich afvragen, of De GROOT de ook door de Nederlandse communistische pers gevestigde indruk omtrent een ideologisch falen van de Albanese partijleiding wil neutraliseren door te suggereren dat het geschil tussen de CPSU en de Albanese CP bovenal economisch is gefundeerd. Op deze wijze wil De GROOT waarschijnlijk trachten een principiële discussie binnen het partijbestuur over deze kwestie te vermijden. Dit verklaart dan ook, waarom hij in zijn beschouwing over de Albanese kwestie nauwelijks over de rol van de Chinese partijleiding ter zake heeft willen spreken. Een gedachtenwisseling over de ideologische achtergrond van het geschil, met name voor wat betreft de kritiek van het CPSU-congres op de persoonsverheerlijking, moet hem juist op dit moment wel bijzonder ongewenst voorkomen. De GROOT wil vermijden, dat nog meer onrust ontstaat in zijn partij, die onder invloed van de recente Russische kernproeven en de Stalinverguis-

VERTROUWELIJK

zing op het 22e congres van de CPSU toch al de nodige beroering ondergaat en dientengevolge reeds in aanzienlijke mate leden verliest.

Ook verschillende partijbestuursleden bleken een en ander maar moeilijk te kunnen verwerken.

Wellicht niet ten onrechte werd De GROOT onlangs in "De Brug", het orgaan van de voormalige CPN-oppositie, in dit verband aangeduid als "Nederlandse Albaniër". De wijze waarop De GROOT het Albanese probleem in het partijbestuur behandelde doet vermoeden althans, dat hij bevreesd is voor de verwerkelijking van het in ditzelfde "Brug-artikel" geschilderde visioen, waarbij de opvolger van De GROOT zijn rede zal uitspreken en het verbaasde Nederlandse volk "de uitwassen van het klein-stalinistisch machtsmisbruik der CPN" zal onthullen.

8 december 1961

VERTROUWELIJK